

Ο ΕΟΡΤΑΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΠΕΤΕΙΟΥ ΤΗΣ 25ης ΜΑΡΤΙΟΥ

*Εισήγησις τοῦ κ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ Σ. ΜΑΡΙΔΑΚΗ,
πρυτάνεως τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν*

Λέγεται ὅτι αἱ Σταυροφορίαι ἀποτελοῦν τὴν πρώτην ἐκδήλωσιν τῆς εὐρωπαϊκῆς πνευματικῆς ἐνότητος ἀντικειμένης εἰς τὴν ἀσιατικὴν νοοτρολίαν.

Τὴν ἰδεολογικὴν, ἐν τούτοις, μεταξὺ Εὐρώπης καὶ Ἀσίας ἀντίθεσιν εἶχεν ἐνσυνείδητον ἤδη ἡ Ἀρχαία Ἑλλάς, ὅπως ἀποδεικνύει χωρίον τοῦ Ἡροδότου καὶ χωρίον τοῦ Πλάτωνος.

Λέγει ὁ Ἡρόδοτος (I, 4) ὅτι τὴν Ἀσίαν καὶ τὰ ἐνοικοῦντα βάρβαρα ἔθνη ἀξιοῦν οἱ Πέρσαι ὑπὲρ ἑαυτῶν, φρονοῦντες ὅτι ἡ Εὐρώπη καὶ τὸ Ἑλληνικὸν ἀποτελοῦν χωριστὸν κόσμον: «*Τὴν γὰρ Ἀσίαν καὶ τὰ ἐνοικέοντα βάρβαρα ἔθνη οἰκιοῦνται οἱ Πέρσαι, τὴν δὲ Εὐρώπην καὶ τὸ Ἑλληνικὸν ἡγῆνται κεχωρίσθαι*».

Ἀλλὰ καὶ ὁ Πλάτων εἰς τοὺς Νόμους (Γ, 698 b), ἐμφανίζει τὸν Ἀθηναῖον, ὅπισθεν τοῦ ὁποίου κρύπτεται τὸ πρόσωπον τοῦ Σωκράτους, λέγοντα εἰς τοὺς συνομιλητάς του: «*ἡμῖν γὰρ τοῖς Ἀθηναίοις κατ' ἐκείνον τὸν χρόνον, ὅτε ἡ Περσῶν ἐπίθεις τοῖς Ἕλλησιν, ἴσως δὲ σχεδὸν ἅπασιν τοῖς τὴν Εὐρώπην οἰκοῦσιν ἐγίγνετο*».

Ὅχι μόνον, λοιπόν, ὁ γεωγραφικός, ἀλλὰ καὶ ὁ ἐννοιολογικὸς διαχωρισμὸς τῆς Εὐρώπης ἀπὸ τῆς Ἀσίας εἶναι σαφῆς καὶ εἰς τὸν Ἡρόδοτον καὶ τὸν Πλάτωνα.

«*Ἀθῦμα τὰ περὶ τὴν Ἀσίαν ἔθνη*», λέγει ὁ Ἀριστοτέλης (Πολ. 1327 b, 28), «*τὸ δὲ Ἑλλήνων γένος ἐνθυμον καὶ διανοητικὸν ἐστίν, δι' ὅπερ καὶ ἐλεύθερον διατελεῖ*».

Πῶς ἐξηγεῖται τὴν τῶρα φαινόμενον, ὅτι ἅμα ὥς ἡκούσθη ὅτι τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος ἐξηγέρθη κατὰ τοῦ Ἀσιάτου, ἅπαντες οἱ δυτικῶς τοῦ Elbe καὶ οἱ πέραν τοῦ Ἀτλαντικοῦ λαοί, ἐν πλήρει ἀδιαφορίᾳ περὶ τῆς ἐπισήμου πολιτικῆς τῆς κυβερνήσεώς των, ἠνθώθησαν εἰς αὐθόρμητον ἐκδήλωσιν ὑπὲρ τῶν μαχομένων Ἑλλήνων;

Ὅ οὕτω ἔκτραγεις φιλελληνισμὸς δὲν εἶναι ἀπλῆ ἐκδήλωσις τῆς πνευματικῆς κινήσεως τῆς φερομένης ὑπὸ τὸν ὄρον Humanismus. Ὁ φιλελληνισμὸς ἀποτελεῖ τὴν πρώτην αὐτόματον ἔμπρακτον ἔκφρασιν τῆς εὐρωπαϊκῆς ἰδέας. Τοιοῦτοτρόπως ἡ μὲν Ἀρχαία Ἑλλάς συνέλαβε τὸν ἐννοιολογικὸν

διαχωρισμὸν μεταξὺ Εὐρώπης καὶ Ἀσίας, ὁ μεσαιωνικὸς ἑλληνισμός, ἀπομακρυνθεὶς τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς τοῦ Ἰουστινιανοῦ στραφέντος ἐσφαλμένως πρὸς Δυσμὰς διὰ τὴν ἀποκαταστήσῃ τὸ Imperium Romanum, ὅπως λέγει ὁ ὕδιος, « καὶ ἐλπίδας ἔχειν ἀγαθὰς ὅτι καὶ τῶν λοιπῶν ἡμῖν τὴν ἐπικράτειαν νεύσειεν ὁ Θεὸς ὧν περ οἱ πάλοι Ῥωμαῖοι μέχρι τῶν πρὸς ἐκὰς τερὸν ὠκεανὸν ὁρίων κρατήσαντες ταῖς ἐφεξῆς ἀπέβαλον θάθυμiais » (Νεαρά 30, 11), ἐκράτησε τὴν Ἀσίαν ἐπὶ ἔνδεκα αἰῶνας μακρὰν τῆς Εὐρώπης, οἱ δὲ Ἕλληνες τοῦ 1821, ἐξεγεροθέντες κατὰ τοῦ Ἀσιατοῦ, παρέσχον τὴν εὐκαιρίαν εἰς τοὺς λαοὺς τῆς Εὐρώπης ὅπως συναισθανθοῦν, ὅτι ἀποτελοῦν πνευματικὴν ἐνότητα συμπαγῇ, ριζικῶς ἀντικειμένην πρὸς τὸ πνεῦμα καὶ τὴν νοοτροπίαν τῶν Ἀσιατῶν.

Δὲν εἶναι ὑπερβολὴ ἐπομένως, ἐὰν λεχθῇ, ὅτι τὰ *σιταράδικα* τοῦ Μισαούλη καὶ τὰ *μπουρλότα* τοῦ Κανάρη, διὰ τῆς δράσεως αὐτῶν εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Μεσόγειον ἐσημείωσαν τὴν ἀπαρχὴν τῆς κινήσεως, ἥτις, μετὰ ἓνα αἶδνα κατέληξεν, ὥστε ὁ Ἀτλαντικὸς νὰ καταστῇ προέκτασις τῆς Μεσογείου καὶ κατὰ συνάρτησιν « ἐσωτερικὴ θάλασσα » τῶν ἔναντι τοῦ χερσαίου ἀσιατικοῦ ὅγκου ἱσταμένων ὠκεανίων Δυνάμεων.

Ἡ Ἑλληνικὴ Ἐπανάστασις, ὡς γεγονὸς ὅπερ ἐπέδρασεν εἰς τὴν ἐξέλιξιν τῆς παγκοσμίου πολιτικῆς, νομίζω, ὅτι δὲν ἔχει εἰσέτι ἐπαρκῶς μελετηθῇ.

Ταῦτα, ὡς προδιάθεσις, εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ κ. Α. Π. Δασκαλάκη, κατ' ἐντολὴν τῆς Πανεπιστημιακῆς Συγκλήτου, δοθησομένην ὁμιλίαν ἐπὶ θέματος ἀναφερομένου εἰς τὴν « Παιδείαν κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Ἀνεξαρχτησίας ».